ԳԱՅՄԱՆՔ
Տարեկան գին Կ. Պոլսոյ համար		10	Մէճ.
»	» Գաւառաց »	12	»
Վեցամսեայ	» Կ. Պոլսոյ »	5	»
»	» Գաւառաց »	6	»
Օտար երկիրներու		» 2 1/2	Լիրա

Ծանուցմանց տողը մէկ անգամի համար 3 ղրուշ, երկու անգամի համար 2 ղրուշ է. աւելի անգամներու համար զատ սակարկութիւն կը լինի։
Մէկ մի թիւ 40 փարա արժամ։

ՄԱՍԻՍ
ԼՐԱԳԻՐ
ՀԱՆԱՊԱԶՕՐԵԱՅ
ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԱԶԳԱՅԻՆ ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ ԵՒ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ

ԳԱՅՄԱՆՔ
Դուրս ղրկուած լրագրոց ծանրոց ծախքը խմբագրութեան վրայ է։
Լրագրոյս վերաբերեալ նամակ կամ ոչ և խէ դրամ Խմբագիր—Տնօրէնին պէտի ուղղել, Ղալաթիա Սանասարեանց Ճառանի թիւ 198, Նորս խան, Մասիս գրասենեակը։
Ճամբու ծախքը չվճարուած նամակ չընդունուիր։
Ցրուած նամակ, յօդուած, եւ այլն չեն դարձուիր։

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ 2 ՕԳՈՍՏՈՍ

ՀԵՌԱԳՐԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

Այս առաւօտ հասած հեռագիրք

Լոնտրա 13 օգոստ.

Քրիսթէլ—Փալէսի մէջ տրուած կոչունքին առթիւ, Գաղղիական դեսպան Պ. Շալմէլ—Լաքուռ յայտարարեց թէ յուլիս 14ի Գաղղիական ազգային տօնըն Անգլիոյ մէջ լաւ տպաւորութիւն ըրած է և թէ Գաղղիական և Անգլիական երկու ժողովրդոց նախկին նախանձուն տեղ անկեղծ մերձեցում մը տեսնուիլ սկսած է։

Տէյլի Թէլէկրաֆ կը ծանուցանէ թէ Ռուսիա միւս տէրութեանց իմացուցեր է որ ինք չպիտի մասնակցի այնպիսի բանակցական միջոցներուն, որք Դրան վրայ ի գործ դրուին Յունաստանի մասին դեսպանախորհրդոյ որոշմանց գործադրութեան համար։

Լոնտրա 13 օգոստ.

Անգլ. Քոնս.		98 1/8
Օսմ.	»	9 5/8
Փոխ.	1865	10 3/4
»	1869	10 1/4
»	1871	69 3/4
»	1872	17 1/4
»	1873	9 7/8
»	1877	83 1/8
Եգիպտ. միացեալ		62 7/8
» արտօնաւոր		90
Տայրա Սանիէ		71 1/8
Փոխ. Ռօշիլտ		93 3/4
Ռուս. փոխ. 73ի		89 5/8
Պանք Օթօման		9 7/8

Փարիզ 13 օգոստ.

Օսմ. Քոնս.			9,65
» Երկաթուղի			31,50
Գաղղ. »	5 0/0		119,17 1/2
» »	3 0/0	Նոր	85,50

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Վեհ. Սուլթանն ականաւոր ընծայատուփ մը նուիրեց Պարսկական դեսպան Մօհսին խանին։

Երէկ (ուրբաթ), Վեհ. Սուլթանին որդիք Այա Սօֆիայի և Պայազիտի մզկիթները գնացին եւ Գուրանի ընթերցմանութեանն եւ տրուած քարոզները մտիկ ըրին։

Վագըթ կ'իմանայ թէ Հելլենական խնդրոյ մասին Դեսպանախորհրդին որոշումները չընդունելու համար Բ. Դրան կողմանէ գրկուած ծանուցագրին ի պատասխան՝ տէրութիւնք հաւաքական նոր ծանուցագիր մը պատրաստեր են։

Անատօլուի Անգղիական ընդհանուր հիւպատոս Ուիլսըն գնդապետն, որ Արեւելեան Ռումէլիի և Մակեդոնիոյ վիճակին վրայ տեղեկագիր մը չինելու կ'զբաղէր, երէկ Կ. Պոլիս վերադարձաւ։

Գարատաղցիք ամբոխուցած են Անթիվարի, փոտկորիձա, վոլանթէա, Ջահիլաք և Սրուղ քաղաքներն, և միշտ պատերազմի պատրաստ վիճակի մէջ կը գտնուին։

Վագըթ վերջին տեղեկութեանց համեմատ կը ծանուցանէ այսօր թէ նաւային ցոյցի խնդիրը տէրութեանց միջև բանակցութեան նիւթ է այժմ, «բայց գործը տակաւին անորոշ վիճակի մէջ է» ըսելով։

Անգղիական հինգ զրահաւորք և մի քանի արքունի շոգենաւք Մալթայէն ճամբայ ելան դէպ յԱրեւելս և որդէն հարաւային խաղնոց եզերքները կը գտնուին։

Ֆոր տիւ Պասֆոր կ'իմանայ թէ Գերմանիա և Աւստրիա կը խնդրեն եղեր Բ. Դրնէն որ Պոլքաններն Օսմանեան զօրաց դրաւելու տալու համար պէտք եղած միջոցները ձեռք առնու։

Ռուսիոյ կառավարութիւնը նորէն 100 թնդանօթ յանձնարարեց Գրուբի գործարանին։

«Գերմանամոլութիւնն» օրուան խնդիրն է Թուրք մամլոյն մէջ, թերեւս նաև Թուրք ժողովրդեան մէջ։ Զիտծուի սակայն թէ այդ բառը մեր հասկցած իմաստով կ'ըմբռնուի, հոն փաղփուրգներ կան, որք գերմանամոլ են՝ Գերմանացւոց այլական քաղաքակրթութեան և առողջ դատախարակութեան ջերմ սիրահարութեամբ։ Գերմանական ազնին աւելի կամ նուազ կ'ոգեւորէ զանոնք, և տարակոյս չկայ թէ ասոր օգուտները մեծ են։ Ո՞չ ապաքէն մեր մէջ ալ, մանաւանդ Ռուսահայոց մէջ, գերմանամոլներ կան, որք սակայն պարսաւելի չեն։

Բայց Թուրք աշխարհին մէջ առայժմ այդ իմաստը չսուրիր «Գերմանամոլութիւն» բառին։ Այս յայնժամ կը նշանակէ «Մեր Գերմանացի պաշտօնատարաց», սէր անձին՝ ո՛չ թէ՝ կարծեմք՝ Ռդւոյն։

Հետեւաբար, Վագըթ այսօր եւս կ'զբաղի այն գերմանացի պաշտօնատարաց խնդրով, որք պիտի յաջողին վերածնութիւն տալ Օսմ. վարչութեան։ Մեր Թուրք պաշտօնակիցը կ'իմանայ թէ Թուրքիա գալիք գերմանացի սայլք խնդրեր են որ իրենց առաւելութիւնները գերմանական կառավարութենէն երաշխաւորին։ Բայց գերմանական կառավարութիւնն յանձն չէ առեր զայս. «ենթէ, կըսէ Վագըթ պարզամտաբար, պէտք եղած երաշխաւորութիւնը Բ. Դրնէն տրուին գերմանացի սայլք պիտի գան։»

Թէրճէմանը Հագիգաթ լրագրին ալ կը ծանուցանէ թէ Գերմանացի պաշտօնատարաց մի մասն Անատօլու պիտի ղրկուին եղեր՝ «անդ նորմանծուելիք բարենորոգմանց վրայ մանրամասն տեղեկագրեր չինելու համար»։ Ըստ Թէրճէմանը Հագիգաթի, Թուրքիա գալիք գերմանացի պաշտօնատարաց թիւն հազար է աւելի պիտի լինի, և Թուրք մամլոյն լեզուէն դատելով, աւելորդ է ըսել թէ ասոնք կատարեալ փառաւէ մը պիտի լինին Թուրքիոյ բոլոր վարչական վէրքերուն համար։

Թուրք լրագիրք կը ծանուցանեն թէ Բ. Դուռը Գարատաղի խնդրոյն կարգադրութեան համար իրեն տրուած 21 օր պայմանաժամին երկարելը խնդրեր է տէրութիւններէն. կ'ըսեն թէ որոշեալ հողերը Գարատաղի տալու համար Դըրան յօժարականութիւնն յայտնի է. բայց դժուարութիւնք մեծ լինելով, եթէ Դուռը չկարենայ յիշեալ պայմանաժամին մէջ իւր պարտականութիւնը կատարել, բանաւոր է քանի մ'օր աւելի միջոց տալ։

Վսեմ. Ապէտին փաշան նախընթաց գիշեր Պէյլէրպէյի երթալով Վեհափառին հետ տեսակցեցաւ, և կը կարծուի թէ բանակցութեանց նիւթն այս խնդիրն էր։

Արդէն ծանուցինք թէ դատական նախարարութեան խորհրդական Վահան էֆէնտին դատական խնդրոյն քննութեան ժամանակ՝ Եւրոպական յանձնախմբին նիստերուն ներկայ գտնուած է։

Վագըթ դոհունակութեամբ կը ծանուցանէ այսօր թէ Վահան էֆէնտին տէրութեան դատական գործոց վիճակին վրայ ընդարձակ բացատրութիւններ և տեղեկութիւններ տուեր է Եւրոպական անդամոց, որք մեծամասնութեամբ որոշեր են որ Օսմանեան տէրութեան դատական նոր կազմութիւնը բարեփոխութեամբ պահուի։

Քանի մ'օր առաջ Վօտէնայի մէջ հրդեհ ծագելով, 130 խանութ, 58 տուն, 5 խան, 3 մզկիթ և դըպրոց մը հրոյ ճարակ եղան։

Նախկին Մեծ-Եպարքոս Խայրէտտին փաշային քարտուղար Բըլօա պէյ երէկ Թունուզ գնաց։

Թայմզ լրագրին Կ. Պոլսոյ թըղթակիցն օգոստ. 3 թուով հետեւեալը կը հեռագրէ.

«Դուռն, առանց տէրութեանց պատասխանին սպասելու, փորձ Ասիոյ բարենորոգմանց մասին իւր ծրագիրն ի գործ դնել սկսաւ, — ծրագիր մը, որոյ գլխաւոր կէտերը մօտերս դեսպանաց հաղորդած էր։ Դժբաղդաբար, ձեռք առնըւած միջոցն՝ սահմանադրութեան կազմութիւնք կամ փաքրիկ ինքնօրէն գիւղախմբոց (+օֆ+ն) հաստատութիւնք չէ, այլ երմասկան անօրէնութիւն մը, որ պաշտօնապէս կընքեալ պայմանագրոյ մը բացայայտ եղծում բնել է։ Դուռն իւր եկամտից վեց անուղղակի տուրքեր կոչուած մի մասը Ղալաթիոյ սեղանաւորաց խմբակին յանձնած էր նախանձ հաչւոյն, և երկրորդապէս արժեթղթատարց հաչւոյն համար։ Այս բացորոշ պարտականութեան հակառակ, Դուռն որոշեց որ յիշեալ անուղղակի տրոց չորրին հասոյթէն 100ին 10ը Վիլայէթից իշխանութեանց կողմանէ փոր դրուի հանրօգուտ շինութեանց և հասարակային կրթութեան յատկացընելու համար, և այս իմաստով հրամաններ տրուեցան։ Այս անօրէնութենէն արժեթղթատարց կորուստը մեծ չպիտի լինի. զի այն տուրքերն, որոյմէ 100ին 10ը պիտի առնուի, թերեւս 100,000 ոսկիէ աւելի չեն։ Բայց ուշադրութեան արժանի է որ բարենորոգմանց գործն այսպիսի երմասկան անօրէնութեամբ մ'սկսած է...»

Եւրոպական լրագիրք զրոյց մը կը յիշեն իբր թէ Գերմանացի Պըլիւմ փաշան, որ երկար ժամանակէ 'ի վեր Օսմ. ծառայութեան մէջ կը գտնուի, Վեհ. Սուլթանին տեղեկագիր մը մատուցանելով յայտարարեր է թէ ինք համոզուած է որ Գարդանելի և Վոսփորի նեղուցներն իրենց արդի վիճակին մէջ իսկ անանցանելի են թշնամի զըրահաւորաց համար, առանց մեծ կորուստներ լինելու այս վերջնոց կողմանէ։ Պլիւմ փաշան կըսէ թէ յիշեալ նեղուցները ծովառումերու և ընդ-ծովեայ ականներու միջոցաւ անառիկ կրնան լինել։

Աթէնքի լրագիրք զրոյց մը կը յիշեն, իբր թէ Պիսմարք իշխանը Գաղիերայէն Յունաստանի փոխ տրուած դումարին վճարումը կը խնդրէ եղեր։

Երէկ Լոնտրայէն եկած հեռագիր մը կը ծանուցանէ թէ Ամերիկացի Տոքթ. Թաննէր իւր ծոմին 40րդ օրը լրացուցեր է այջմք, և առանց առնուլ սկսեր է։

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ

ԵՒՀԱՄԸ ՕՒՄՈՒՄԻԷ

Երէկ իրիկուն գոցուեցաւ		10,17
Այս առաւօտ բացուեցաւ		10,17
Կէս օրին		10,17
Ռումէլիի երկաթուղի	ֆր	30
Թըղթադրամ	Օսմ. լիր	1180
Թրամուայ	»	330

ԸՆԹԱՑԻՔ ԱՐԺԵԹՂԹՈՑ

1 Օգոստոս

Սօսիէթէ Ժէնէրալ	Անգլ. լիր	4 6
» փոխանակութեան	»	2,38
Կ. Պոլսոյ Պանքային	»	7,25
Քրէտի Ժէնէրալ	»	3,28
Փոխ. 1863	Ֆր.	50,
» 1865	»	50,
» 1869	»	48,50
» 1872	»	17,
» 1873	»	47,

ԸՆԹԱՑԻՔ ԴՐԱՄՈՑ

2 Օգոստոս

Անգլ. լիրա	ղրշ.	110 16
Նափոլէոն ոսկի	»	88 2
Խմիէտիյէ Ռուս	»	90 30
Ռուսական թղթդրմ.	8 րուբ. 64 քոփէք	
Դըրըմից	ղրշ.	51 20
Մէճիտիէի տարբերութիւն	»	7 22
Հինդից	»	214 10
Վենետից	»	128 30
Մէթալիք	»	216
Պղինձ	»	560
5 փարանոց	»	260

ԱԶԳԱՅԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Փարիզի մեր թղթակիցն ազգային կարեւոր տեղեկութիւններ կուտայ մեզ, յորոց կը քաղեմք հետեւեալներն։

«Ինչպէս որ յայտնի է, Փարիզի մէջ Գեր. Խորէն սրբազանին նախագահութեան ներքեւ Ազգ. Մասնաժողով մը կազմուած է 'ի նպաստ Հայաստանի սովելոց։ Այն Մասնաժողովը Գաղղիոյ լրագրաց մէջ սըրտառուչ յօդուածներ հրատարակեց, և Գաղղիացւոց գութն ու կարեկցութիւնն հրաւիրեց։ Մինչեւ ցարդ հաւաքած դրամն եղաւ գըրեթէ ութ հազար ֆրանք, զոր յղեց 'ի Կ. Պոլիս առ Կեդր. Մասնաժողովն. իսկ Լուսինեան իշխանուհւոյն տուած նուագահանդէսն յիսուն ամառանի, զ'այդոյ գըրեթէ 4000 ֆրանք, զոր փութայ իշխանուհին հասցնել առ Կեդր. Մասնաժողովն։ Այս գումարին մէջ չէ 2000 ֆրանքէն աւելի եղած ծախքը, զոր իշխանուհին նուիրեց իւր քսակէն, 'ի նպաստ սովելոցն Հայաստանի։

«Լուսինեան ազգասէր տըրուած նուագահանդէսին առթիւ՝ Արտաքին գործոց նախարար Պ. Տը Ֆրէյսինէ՝ իւր նուէրն յղելով հանդերձ, ծանուցած էր որ իւր Արեւելեան մէջ ունեցած պաշտօնական գործակալներէն Հայաստանի սովին վրայ ծանօթութիւն ընդունած չէր, որպէս զի և ինքը կարենար պաշտօնապէս գործել։ Փարիզի Մասնաժողովը չառ ցաւ զգայ այս մասին. բառ որում 'ի սկզբանէ անտի իւրաքանչիւր հաստատութեան խնդրած էր ի Կեդր. Մասնաժողովէն որ ի Պոլիս, որ Գաղղիոյ դեսպանատան դիմէ, և պաշտօնական գըրութիւններ հասցնել տայ առ Նախարարն Արտաքին գործոց, որպէս զի նպաստէ փարիզեան Մասնաժողովոյն հանգանակութեանն ի նըպաստ սովելոցն Հայաստանի. ցաւելով որ իւր խնդիրն անդարձ մընացած էր, վերստին գրեց առ Կեդր. Մասնաժողովն, և յիշեցընելով Նախարարին խօսքն յայսմ մասին, խնդրեց որ փութայնէ ըղ Պատրիարքարանն ի բանակցութիւն ընդ դեսպանատան Գաղղիոյ ի Կ. Պոլիս։

«Գեր. Խորէն Սրբազան ամսոյս 15ին այցելութիւն տուաւ արտաքին գործոց նախարարին, և շնորհակալութիւն յայտնելով Նորին Վըսեմութեան որ բարեհաճած էր մասնակցիլ Լուսինեան իշխանուհւոյն տուած նուագահանդէսին, Գաղղիոյ կառավարութեան ուշադրութիւնն հրաւիրեց Հայոց ընդհանուր վիճակին վրայ, և 'ի մասնաւորի խնդրեց որ Գաղղիոյ հանրապետութիւնը մի մանաւոր արնորէնութեամբ նպաստէ Հայաստանի սովելոց։ Նորին Վսեմութիւնն իւր անձնական պաշտպանութիւնը խոստացաւ Հայ ազգին, նմանապէս նորա սովեալ գաւառներուն։ Բայց որպէս զի խնդիրը նախարարաց խորհրդին ներկայացնէ, խնդրեց Խորէն Սրբազանէն որ տեղեկագիր մը պատրաստէ և իրեն բերէ։

«Այն տեղեկագիրը պատրաստեց Խորէն Սրբազան, և ամսոյս 17ին մատոյց առ Վսեմ. Նախարարն արտաքին գործոց, որ խոստացաւ ներկայացնել զայն առ խորհուրդն նախարարաց, երբ Հանրապետութեան Նախագահն Շէրպուրէն փարիզ վերադառնայ միւս նախարարաց հետ։

«Խորէն Սրբազան փութացուցանել յայցելութիւն և առ Նախարարս դատական, կրթական և ներքին գործոց, և իւրաքանչիւր ի նոցանէ մեծ համակրութեամբ ընկալաւ Խորէն Սրբազանին խօսքերը, զոր ընդունեցին անձնային մեծարանօք. նորա Գաղղիական ծագմանը վրայ իրենց խնդակցութիւնն յայտնելով. խոստացան որ երբ Նորին Սրբազնութեան տեղեկագիրը Նախարարաց խորհրդին ներկայանայ, փութով պաշտպանեն և նպաստաւոր որոշում մը տալու աշխատին, յօգուտ Ազգին և սովելոց։»

Ժամանակէ մ'ի վեր Նորահաստատ կայսրէին Դոլոթիոյ կողմը չորս հինգ Մշեցի և Բաղէշցի Հայ պատանիներ կը տեսնուին, որք կայսրէին անցնողներուն ազնիւ ասուով աղբրանի միջոց գտնելու կ'աշխատին։ Մեր ազգայնոց աչառութիւնը կը հրաւիրեմք անոնց վըրայ, որպէս զի երբ պէտք ունենան՝ ազնիւ գրամ անոնցմէ առնելով, օրապահիկ հայ հայթայթելու կարող ըլլան Հայաստանի այդ թըշուառ զաւակները։

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

Եւրոպական թերթերէն ոմանք կը ծանուցանեն թէ տէրութիւնք առ այժմ 'ի բաց թողած են Բ. Դրան դէմ հարկադրիչ միջոցներու գործածութիւնն, որովհետև Թուրքիա կը ջանայ իւրեն Գարատաղի սահմանաց խնդիրը լուծելու։ Այսու ամենայնիւ խաղաղական լուծման մը վրայ վստահութիւնը խիստ նուազ է. փոքրիկ կայծ մը կրնայ միշտ հրդեհ մը բռնկցնել, և Գարատաղի սահմանաց վրայ Արնաւուտներու և Սև—Լեռնցիներու միջև կռիւները կրնան մեծնալ։

Պուլղարական միութեան ջանքերը դադրած չեն, և թէպէտ Պուլղարիա երկու Ռուս սպայից հրաժարելովը սպասուած չափ աղմուկ չհանէր, այսու ամենայնիւ անտարակոյս կը կարծուի որ Պուլղարք սպառազինութեան օգուտ քայլելու պիտի փութան. թերևս կ'սպասեն որ Բ. Դուռը Գարատաղի և Յունաստանի հետ շփոթութեանց բռնուի, որպէս զի այն ժամանակ ոտք ելնեն։

Պ. Կլատսթոնի առողջութիւնը թէպէտև սակաւ ինչ կազդուրուելու վրայ է, սակայն տակաւին հասարակային գործոց հետ պէտք եղածին չափ չզբաղիր կրնայ զբաղիլ. այս եւս պատճառ մ'է ներկայ միճակին տարտամութեան։ Անգլիա Աֆղանստանի պարտութեան վրէժը չառած չպիտի կրնայ թերևս իր ամբողջ խնամքը նուիրել քաղաքական գործոց. Գանտահարէն ամենայն անհամբերութեամբ լուրի կ'սպասուի. Նոր ձախորդութիւն մը Պ. Կլատսթոնի նախարարութեան միճակը կրնայ աւելի տարտամ ընել։ Աւստրիական լրագիրք, որք իրենց քինախնդրութեան մէջ անխնայ են Անգլիոյ առաջին նախարարին ընդդիմադիր մասին մէջ գտնուած ժամանակ Աւստրիոյ դէմ խօսած խօսքերը, կը յայտարարեն թէ անոր անկումը Եւրոպա պիտի ողջունէ [illegible] (+զճ-ր) և Արևելեան գործոց ուրիշ դարձուածք մը պիտի տայ։ Բայց ինչպէս յայտնի է, Պ. Կլատսթոնի անկումը խորհրդարանին մէջ մեծամասնութիւնը կորուսանելու կախուած է, և թէպէտ Իռլանտական խնդրոյն առթիւ նախարարութիւնը Լորտերուն խորհրդարանին մէջ քանի մը քուէ կորուս, բայց երեսփոխանաց մեծամասն մասը տակաւին իր վստահութիւնը բարձած չէ անոր վրայէն, մինչև Ռոպէրթս զօրավարին Աֆղանաց դէմ մի նոր յաղթութիւնը կրնայ նախարարութեան նոր փայլ և ժողովրդականութիւն տալ։

Անգլիոյ կամ մանաւանդ Պ. Կլատսթոնի անձին դէմ լաւ տրամադրութիւն չունեցող օտար թերթեր կըսեն թէ երկու հազար զինուորէ բաղկացեալ զօրաբաժնի մը պարտութիւնը՝ Մեծին Բրիտանիոյ ազդեցութեան հարուած մ'եղաւ Հնդկաստանի մէջ. նոյն իսկ Անգլիացիներ կան որք անխոհեմութիւն կը համարին վեհ. Սուլթանին դէմ ի գործ դրուած ճնշումը, քանզի նա խալիֆայ լինելով կրնայ Հնդկաստանի Մահմետականաց դիմել և հոն Անգլիական ազդեցութիւնը հարուածել։ Յայտ է որ վեհ. Սուլթանը բարեկամ տէրութեան մ'երկրին մէջ մինչև ցարդ ապստամբութեան ամենափոքր քաջալերութիւն մը չըրաւ, սակայն Հնդիկ իսլամք մեծ ուշադրութիւն կուտան Թուրքիոյ գործոց, վերջին պատերազմին ժամանակ Օսմանեան վիրաւորեալներուն և գաղթականներուն մեծագումար նպաստ զրկեցին, և մինչև ցարդ հետաքրքիր կ'սպասեն Արևելեան խնդրոյն ամեն դարձուածոց։ Յայտ է նաև որ Պ. Կլատսթոնի հակաթրքական ընթացքն, և վերջին պատերազմին առթիւ Անգլիոյ կողմէն Օսմանեան պետութեան օգնութիւն չտրուիլը բաւական դժգոհ ըրած են Հնդիկ իսլամները. սակայն եթէ Աֆղանստանի պատերազմը կարենայ յաջողութեամբ վերջանալ, Հնդկաստանի մէջ նոր ապստամբութեան մը աւելի չմնար։

Այսու ամենայնիւ կը կարծուի որ եթէ նաւային միացեալ ցոյցը տեղի ունենայ, Անգլիա չպիտի խորշի անոր մասնակցելէ, և նոյն իսկ գլխաւոր հրամանատարութիւնն առնելէ. եթէ Գարատաղի խնդիրը լուծուի՝ ինչ որ մը կը նուազի, բայց ներկայ դժուարութեանց ամենէն մեծը Հելլենականն է, և չգիտցուիր թէ ապագայն ի՛նչ վերապահած է անոր համար։ Եպիրոսէն և Թեսաղիայէն բազմաթիւ երիտասարդներ և մեծ մարդիկ Աթէնք կը դիմեն խնդրելով որ Հելլենական բանակին մէջ ընդունուին և կամ կամաւորաց լեգէոն մը կազմեն։ Հելլենական աշխոյժը բորբոքած է և Եպիրացւոց գոնէ մի մասն անկախութեան դրօշը պարզելու մեծ բաղձանք կը ցուցնէ. Աթէնքի լրագիրք կը շարունակեն ծանուցանելու թէ Եպիրացւոց մէջ խումբ եւս կան, որք Ղուրանին վրայ երդում տալով կ'ընդունուին. սակայն այս լուրին ստուգութիւն մը համարելի է, զոր անցեալները մայրաքաղաքիս Օսմանեան լրագիրք հերքեցին։

ՀԱՐՍՏԱՀԱՐՈՒԹԻՒՆՔ

—

ՏԵՂԵԿԱԳԻՐ

ՎԱՆԱՅ ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԴԱՏԱԽԱԶԻՆ

—

ԱՄԲԱՍՏԱՆՈՒԹԻՒՆ ԸՆԴԴԷՄ ՀԱՅՈՑ

Անցեալ Վանայ ընդհանուր դատախազին (Միւստաֆի Ռամիզի) տեղեկագիրն, որոյ թարգմանութիւնը մեր երէկուան թուով խոստացած էինք։

Հայոց Աղթամարայ կաթողիկոսը, Կ. Պոլսոյ Նախորդ Պատրիարքը, Պատրիարքական փոխանորդը (*), Վանայ, Մշոյ, Խէճիջի և Արճիշոյ առաջնորդք, և վիլայէթին վարչական ժողովոյ անդամներէն Գէորգ, առևտրական դատարանին անդամներէն Խաչճան օղլու Կարապետ, Մուրատեան Մկրտիչ, Այազեան Այազ և Ց. Սարգսեան մէկտեղ գալով, իրենց անձնական կնիքներով կնքեալ թուղթ մը մատուցին Վանայ կուսակալութեան։ Այդ թուղթին, որ ինձ հաղորդուեցաւ, վերջին մի քանի շաբաթներու միջոցին տեղի ունեցած դէպքերն յիշելէ յետոյ, կ'ազդարարէ որ եթէ անոնց առաջքը չառնուի, անկարգութիւնք և դէպութիւնք պիտի ծագին։ Բայց այդ գրութեան պարունակութեանց մէջ կայ մաս մը, որ ընդհանուր իրաւանց կը վերաբերի, և մաս մը, որ դատարանաց ձեռնհասութեան ներքև կիյնայ. այս երկու տեսակէտով ալ պէտք եղած դիտողութիւնք, ինչպէս նաև դատարանին մէջ կատարուած գործողութեանց արդիւնքը՝ յօդուած առ յօդուած յիշեալ թուղթէն ընդօրինակելով կարգաւ ներքև արձանագրուած են ի ստորև։

Թուղթը կըսէ.

"Ցեղոյս ժողովուրդը Վանայ մեծ հրդեհին և յետոյ պատերազմին պատճառաւ արդէն մեծապէս վնասուած էր. դրամոց անկումը վրայ գալով, այս վիճակն աւելի ծանրացաւ. իսկ սովը, որ ժամանակէ մ'ի վեր կը տիրէ նահանգիս մէջ, ժողովուրդը բոլորովին յուսահատութեան մէջ թողած է. Իբրայ այս վիճակին մէջ, ցաւօք կը տեսնուի թէ տէրութեան օրէնքները գործադրելու պաշտօնով կարգեալ իշխանութեանց աչաց առջև, Քուրդք նորանոր հարստահարութեամբք և խժդժութեամբք ժողովրդեան վիճակն աւելի կը դառնացնեն, այնպէս որ եթէ միայն այս մի քանի շաբաթներու միջոցին տեղի ունեցած հարստահարութեանց յաջորդական կրկնումը շարունակուի, մեծ անպատեհութեանց ծագումն կրնայ փոխուիլ։ Այս տեսութեամբ ահա սիրտ յիշեմք հարստահարական մի քանի դէպքեր։"

Այս հատուածը՝ Վանայ հրդեհին, պատերազմին, սովին, ինչպէս նաև դրամոց արժէքին իջնալուն և ասոնցմէ ժողովրդեան կրած վնասուց պատմութիւնն է։ Հրդեհ և սով յանկարծական արկածներ և երկնային պատուհաս լինելով, ամեն տեղ տեսնուած են. պատերազմն ալ քաղաքական դէպքերու արդիւնք լինելով, ասոնք կառավարութեան դատապարտութեան քննութեան ներքև չեն։ Մէճիտիէի արժէքին գալով, ասկէ ալ ամենէն աւելի վնասուողը տէրութեան գանձն է. զի այն ժողովուրդն, որ ժամանակաւ իրենց մէջ 20 ղրուշի առնուած և տրուած թղթադրամով մը 100 ղրուշի պարտք կը վճարէր, այժմ ալ տուրք մի մասն հինգ. նոյն հինգ ղրուշէն, այսինքն կէս գնով կը վճարէ. արդէն շատեր իրենց տալիքնին ասկից հաշուով միայն կը վճարեն. ուստի, անիրաւ կը լինի ըսել թէ Մէճիտիէի իր բուն արժէքին վերադառնալով, ընդհանուր կերպիւ ժողովուրդը վնասուած է։

Թուղթը կըսէ.

"Այսպէս, մեր ծանօթութեան ներքև չինկած դէպքերէն զատ, Ալբակի գաւառակին մէջ հինգ գիւղերու ոչխարներն Ալի Ճաղի կոչուած Քուրդ Աշիրէթին կողմանէ կողոպտուեցան։"

Ալի Ճաղի երբեմն Պարսկաստանի մէջ բնակեալ Աշիրէթներու գլխաւորներէն մին էր. կողոպտուած ոչխարներն սահմանագլխին այս կողմը բնակող ուրիշ Աշիրէթներու առաջուած էին, և ասպատակումն ալ նոյն միջև տեղւոյ թշնամութեանց արդիւնք է։ Այսու ամենայնիւ, յիշեալ ոչխարաց թիւոյն և տեսակին ինչպէս նաև բուն տէրերուն նկատմամբ դատարանը դեռ բաւական տեղեկութիւն չունենալով և Ալի Ճաղիին հպատակութիւնն ալ խնդրոյ ներքև լինելով, այս կէտերը չպարզուած՝ ինել և "շատ մ'ոչխարներ" ըսելով իբր թէ հինգ գիւղերու ոչխարները կողոպտուած ցուցնել՝ դէպքերը չափազանցութեամբ ներկայելով հասարակաց միտքն զբաղելու և ներքին խաղաղութիւնը վրդովելով կարծեցնելու փափաք մ'կ'ենթադրէ։

Թուղթը կըսէ.

"Մազուրի և Թէֆուրի կոչուած Քուրդ Աշիրէթք՝ արմնիք փոխադրող կարաւանը զարնելով կողոպտեցին։"

Այս "կարաւան" բառով եթէ ամեն տարի վան եկող Փօթաննեններն հասկնալ կուզուի, որք այս տարի, մի քանի անձանց կողմանէ եղած յարձակման պատճառաւ կորուսեալ մասնիկներ զատ, անձնական չնչին դպքեր և ուժ էջ միայն ունէին, ասոր "կարաւան մը կողոպտեցաւ" ըսելով՝ առանց մանրամասնութիւնները ճշդելու ընդհանուր բացատրութիւն մը գործածել՝ բարի դիտաւորութիւն մը չցուցներ։ Ասով հանդերձ, կառավարութիւնն աւազակները ձերբակալելու, կողոպտեալ նիւթերն ալ Վանայ Պարսկական հիւպատոսին յանձնելու մասին իր պարտականութիւնները կատարած է, և դատարանն ալ աւազակները դատի ենթարկած և՛ բանտարկած է։

Թուղթը կըսէ.

"Քուրդք Իհթիմարի և Խափասորի և ուրիշ տեղերու ջաղացքները կողոպտեցին։"

Այս աւազակութեան մասին մինչև ցարդ բնաւ պաշտօնական կամ անպաշտօն տեղեկութիւն եկած չը լինելով, այդ գանգատն ուշադրութեան արժանի չթուիր. սակայն զատ, եթէ յիրաւի այդպիսի դէպք մ'եղեր է, ինչո՞ւ համար կողոպտեալ ընչից տեսակներն, իրողութեան թուականն և չարագործաց անունները չեն յայտնուած։

Թուղթը կըսէ.

"Հայ մը, որոյ աղջիկն առևանգուած էր, գանգատ բառնալու համար 'ի Բէղան գնացած լինելով, երբ չորս ամիս յետոյ կվերադառնար իր սովորական բնակարանն օգնութիւն առնելու, Քուրդք անոր վրայ յարձակելով երսուն տեղէն վիրաւորեցին։"

Ընկերները Վանայ առաջնորդարանը գրաւոր տեղեկութիւն տրուած էր թէ, Վանէն երկու ու կէս ժամ հեռու Տիրլիւքի (*) կոճին մէջ երկու Հայոց տարած ցորենն յափշտակելով, անոնց մին սպաննուեր և միւսը լեռնէն վար գլորուեր է է։ Ասոր վրայ տեղւոյս նախագահ անմին խումբ և Քրիստոնեայ անդամներէն երկու պաշտօնատար զրկելով, տեղւոյն վրայ քննութիւն կատարուած, և շրջակայ գիւղերու և վանուց բնակիչներէն տեղեկութիւն առնելով, այդպիսի դէպք մի տեղի չունենալն ստուգուած էր։ Առաջնորդարանն ալ անկարող եղած էր նշանակելու այն անձն, յորմէ այս տեղեկութիւնն առնուած էր, և այսպէս, յիշեալ պատմութեան անհիմն լինելը պաշտօնապէս ապացուցուած էր։ Արդ, եթէ վերոյիշեալ դէպքն ալ այս միևնոյն իրողութիւնն է, արդէն հաստատուած է թէ անհիմն է. իսկ եթէ այս չէ, կողոպտուողք ո՞վ են, ո՞ւր տեղացի են, այդ դէպքն ե՞րբ տեղի ունեցեր է, ասոնք ինչո՞ւ չեն ճշդուած։

(Շարունակելի)

ԾՐԱԳԻՐ

ԱԶԳԱՅԻՆ ՎԱՐՉԱԿԱՆ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԹԵԱՆ

—

ԱԶԳԱՅԻՆ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ ՀԱՅՈՑ ԹՈՒՐՔԻՈՅ

—

(Շար. և վերջ տես թիւ 2685)

ԳԼՈՒԽ Բ.

ԴԱՏԱՐԱՆՔ

Յօդ. 26. Ազգային դատական իշխանութիւնն երեք աստիճանի իրաւասութեամբ 'ի գործ կը դրուի, թաղային, կեդրոնական և բարձրագոյն դատարաններու միջոցաւ։

Յօդ. 27. Որ և է խնդիր, 'ի բաց առեալ ազգային պաշտօնակալաց և եկեղեցականաց պաշտաման վերաբերեալներն, (Տես Յօդ. 35 և 41) նախ՝ ամբաստանեալ կողման Թաղային Դատարանին կը ներկայանայ. և երբ հաշտարարութեամբ չվերջանայ, Կեդրոնական Դատարանին կուղղուի. իսկ երբ հակառակորդք սորա վճռոյն չհաւանին՝ Բարձրագոյն Դատարանին կը դիմեն վերաքննութեան համար։

Յօդ. 28. Ամեն կարգի դատաւորք երկու տարւոյ համար կընտրուին, և վերընտրելի են։

Ա.

ԹԱՂԱՅԻՆ ԴԱՏԱՐԱՆՔ

Յօդ. 29. Թաղային Դատարաններուն պաշտօնն է՝ իրենց յանձնուած խնդիրներն ու վէճերն հաշտարարութեամբ լուծելու աշխատիլ. և երբ չյաջողին՝ տեղեկագրել առ Դատական Խորհրդականն, որ կը յղէ զխնդիրն առ պատկանեալ սենեակ Կեդրոնական Դատարանին։

Յօդ. 30. Թաղային Դատարանները կը կազմուին՝ Թաղ. Խորհրդէն զատ և անկից ընտրեալ բանիբուն, ամուսնացեալ և թաղեցւոց վստահութիւնը վայելող երկու անձերէ, և թաղին եկեղեցական դասէն ընտրեալ մի քահանայէ։

Բ.

ԿԵԴՐՈՆԱԿԱՆ ԴԱՏԱՐԱՆ

Յօդ. 31. Կեդրոնական Դատարանն երեք սենեակներու կը բաժնուի, Ամուսնական, Անհատական և Վարչական. և իւր պաշտօնն է՝ սոցա միջոցաւ քննել և վճռել ազգային շրջանակին մէջ տեղի ունեցած ամեն դատերը։

Յօդ. 32. Կեդրոնական Դատարանի անդամք Վարչական Խորհրդէն կընտրուին, բառ առաջարկութեան Դատական Խորհրդականին։

Ամուսնական Սենեակ

Յօդ. 33 Ամուսնական Սենեակը կը կազմուի, 40 տարին լրացուցած և Հայաստանեայց եկեղեցւոյ օրինաց հմուտ հինգ ձեռնհաս անձերէ, որոց երեքն եկեղեցական պէտք է լինին։

Այս Սենեակին կը պատկանին բոլոր ամուսնական դատերն։

Անհատական Սենեակ

Յօդ. 34 Անհատական Սենեակը կը կազմուի, 30 տարին լրացուցած և Տէրութեան օրինաց հմուտ հինգ ձեռնհաս անձերէ։

Այս Սենեակին կը պատկանին՝ ժառանգական, կտակային, ընտանեկան, պատուոյ և վնասու հատուցման, և այլ ամենայն անհատական դատերն։

Վարչական Սենեակ

Յօդ. 35 Վարչական Սենեակը կը կազմուի, 30 տարին լրացուցած և վարչական օրինաց հմուտ հինգ ձեռնհաս անձերէ։

Այս սենեակին կը պատկանին՝ Վարչական Խորհրդոյ և դատական Բարձրագոյն ատեանի անդամներէն զատ բոլոր առաջնորդական, վանական, թաղային և այլ ամենայն ազգային պաշտօնատարաց, մանկավարժից և դասատուաց պաշտօնին ու պարտաւորութեան ինչպէս նաև ընտրական իրաւանց և ազգային հրատարակութեանց՝ վերաբերեալ դատերն։

Գ.

ԲԱՐՁՐԱԳՈՅՆ ԴԱՏԱՐԱՆ

Յօդ. 36. Բարձրագոյն Դատարանը կը կազմուի, Կրօնական և Քաղաքական երկու ատեաններէն. որոց առաջինը կը բաղկանայ հինգ օրինագէտ եկեղեցականներէ, և միւսը՝ հինգ օրինագէտ աշխարհականներէ։ Այս երկու Ատեանները միանալով կը կազմեն Խառն Ատեանը։

Յօդ. 37. Կրօնական և Քաղաքական Ատեաններն Ազգային Ժողովէն կընտրուին. Ատենապետաց դիւանին ներկայած եռապատիկ ցանկերուն վրայ։

Կրօնական Ատեանին համար Ատենապետաց Դիւանին կողմէ ներկայելի ցանկը՝ քաղուած պիտի ըլլայ Եկեղեցական Վիճակային Ժողովէն պատրաստուած եռապատիկ ցանկին մէջէն։

ԿՐՕՆԱԿԱՆ ԱՏԵԱՆ

Յօդ. 38. Կրօնական Ատեանին պաշտօնն է՝ վերաքննել Կեդրոնական Դատարանին վճռած այն խնդիրներն, որք զուտ կրօնական հանգամանք ունին։

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԱՏԵԱՆ

Յօդ. 39. Քաղաքական Ատեանին պաշտօնն է՝ վերաքննել Կեդրոնական Դատարանին վճռած այն խնդիրներն, որք զուտ քաղաքական հանգամանք ունին։

ԽԱՌՆ ԱՏԵԱՆ

Յօդ. 40. Խառն Ատեանին պաշտօնն է՝ վերաքննել Կեդրոնական Դատարանին վճռած այն խնդիրներն, որք կրօնական և քաղաքական հանգամանք միանգամայն ունին։

ԳԼՈՒԽ Գ.

ԿՐՕՆԱԿԱՆ ԱՏԵԱՆԻՆ ՎԵՐԱԲԵՐԵԱԼ ՄԱՍՆԱՒՈՐ ՏՐԱՄԱԴՐՈՒԹԻՒՆՔ

Յօդ. 41. Կրօնական ատեանը պաշտօն ունի նաև՝ քննել և լուծել այն կրօնական խնդիրներն ու վէճերն՝ որոց համար Պատրիարքը, Կրօնական Խորհրդականին կարծիքն առնելէ յետոյ, հարկ կը տեսնէ՝ իր կամ Կրօնական Խորհրդականին նախագահութեամբ յատկապէս Կրօնական Ատեանը գումարել, և խնդիրն անոր որոշմանն ենթարկել։ Նմանապէս պաշտօն ունի ձեռնադրութեան համար ներկայացեալ ընծայացուաց արժանիքը քննել, ստուգել և անոնց ընդունելութիւնն որոշել։

Նոյն ատեանը կը քննէ և կը դատէ եկեղեցականաց պաշտօնին և պարտաւորութեանց վերաբերեալ խնդիրներն։

Յօդ. 42. Քահանայի ձեռնադրութիւն չկրնար կատարուիլ Կ. Պոլսոյ մէջ մինչև որ Կրօնական Խորհրդականին առաջարկութեան վրայ Պատրիարքին կողմէ արտօնեալ չըլլայ. և այս արտօնութիւնը չկրնար տրուիլ, մինչև որ թաղի մը քահանայից դասն ու Թաղական Խորհուրդն ստորագրեալ տեղեկագրով չը խնդրեն, ընծայացուին վարուց ու բարուց համար չվկայեն, և անոր ապրուստին ապահովութիւնը չերաշխաւորեն։

Նոյն պայմաններուն համեմատ կը կատարուի նաև գաւառաց մէջ քահանայից ձեռնադրութիւնը. գաւառին առաջնորդ Եպիսկոպոսին ձեռօք։ Իսկ եթէ գաւառին Առաջնորդը Եպիսկոպոս չէ, ձեռնադրութեան հրամանը Պատրիարքէն կը տրուի։

Նմանապէս կուսակրօն եկեղեցականի ձեռնադրութիւն թէ՛ 'ի Կ. Պոլիս և թէ՛ 'ի գաւառս՝ չկրնար կատարուիլ, մինչև որ Եպիսկոպոսի մը կամ վանական Միաբանութեան մը կողմանէ ընծայացուին վարուց և բարուց համար գրաւոր վկայութիւն չտրուի, ուսման մասին պաշտօնական քննութիւնէ չանցնի և Պատրիարքէն արտօնեալ չլինի։

Իսկ Առաջնորդաց եպիսկոպոսական կոչման մասին Գաւառական Ժողովոյ տեղեկագիրը Կրօնական ատեանին մէջ քննուելէ ետև, Պատրիարքը կը հանէ եպիսկոպոսացուին վկայականն, բառ առաջարկութեան Կրօնական Խորհրդականին։

Յօդ. 43. Երբ Կրօնական ատեանը խնդիր մ'իր ձեռնհասութենէն վեր դատէ, կամ Պատրիարքն և կամ Կրօնական Խորհրդականը չհաւանին Կրօնական ատ-

ճանին որոշման, Պատրիարքին հրաւիրանաց վրայ Եկեղեցական Վիճակային ժողով կը գումարի և խնդիրն անոր որոշման կենթարկի ։

ԵԿԵՂԵՑԱԿԱՆ ՎԻՃԱԿԱՅԻՆ ԺՈՂՈՎ

Յօդ. 44. Եկեղեցական Վիճակային ժողովը կը բաղկանայ, Կ. Պոլսոյ մէջ գտնուող Եպիսկոպոսներէն և առաջնորդ կամ [փոխանորդ] Վարդապետներէն, Երուսաղէմայ և Կ. Պոլսոյ Պատրիարքական փոխանորդներէն, և Կ. Պոլսոյ Եկեղեցեաց քարոզիչներէն և ուսուց. դաստուներէն, 'ի բաց առեալ Վարչութեան կողմէ ընդ. դատաստանու ձանչուած եկեղեցականներն ։ Եւ իւր պաշտօնն է՝ Կաթողիկոսական և Պատրիարքական և Կրօնական Ատեանի անդամակցութեան ընտրելեաց ցանկերը պատրաստել և առ ինքն յանձնարարեալ խնդիրները լուծել ։

Ի հարկին գաւառաց Առաջնորդներն ալ կը հրաւիրուին Եկեղեցական Վիճակային ժողովին. մանաւանդ բարձրագոյն կարեւորութիւն ունեցող կրօնական խնդրոց լուծման և Կաթողիկոսական ցանկի պատրաստութեան համար ։

Յօդ. 45. Եկեղեցական վիճակային ժողովն՝ երբ խնդիր մ'իւր ձեռնհասութենէն վեր գտնէ, Արարատեան Մայր Աթոռոյ Կաթուղիկոսին կը դիմէ առաջարկով տեղեկագրով ։

4 Ապրիլ 1880

Տիգրան Նուպարեան, Ատենապետ Ազգային Ժողովոյ.

Սերվիչէն, Ատենապետ Դատախազութեան Դիւանի.

Արիկ Ռուպէնեան, Ատենապետ Կրթութեան Դիւանի.

Բ. Ղազարոսեան, Ատենապետ Համարակալութեան Դիւանի.

Մ. Խասեան, Ատենապետ Յարաբերութեան Դիւանի.

Յ. Մերմէրեան, Ատենապետ Նախաձեռնութեան Դիւանի.

Կ. Ս. Խութիճեան, Ատենապետ Խըմբագրութեան Դիւանի.

Մատթէոս Եպիսկոպոս Իզմիրլեան, Անդամ Կրօնական Ժողովոյ.

Ստեփան Մ. Պէշիկթաշեան, Անդամ Քաղաքական Ժողովոյ ։

ԹՂԹԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

ՊԱՂՏԱՏԻ ԽՆԴԻՐ

Գուզկունճուգ 27 յուլիս 1880

... Խմբագիր.

Ձեր թերթին 2678 և 2680 թիւերուն մէջ երկու նամակներ կարդացի Պաղտատէն գրուած, որոց միոյն ներքև " մի Պաղտատցի „ ստորագրութիւնը կեցծ ըլլալով մինչև որ հեղինակին անունը երևան չգայ պատասխանւոյ արժանի չեմ նկատեր. իսկ երկրորդ նամակին ներքև Պաղտատի երեկոյ եկեղեցպաններն Հօր ստորագրութիւնը տեսնելով, համառօտ պատասխան մը տալ անօգուտ չեմ համարիր ։

Նամակագիրը կը խոստովանի թէ 1860 թուականէն ի վեր Պասրայի ազգային սեպհականութիւնքը իրեն յանձնուած են, բայց կը ծանուցանէ թէ հանգուցեալ Մատթէոս Ս. Կաթողիկոսին հրամանաւ և երբեմն Պաղտատի առաջնորդ Մեսրոպ վարդապետի թախանձանօքն ընդունելու զիջած լինելով՝ մինչև ցարդ ինքն և իւր որդին յաջորդն ամեն հաւատարմութեամբ ազգին ծառայած և հաշիւները տուած և դարձեալ տալու պատրաստ են եղեր ։ Պէտք է գիտնալ նախ թէ խնդիրը հաշիւ տալու վրայ չէ, որ շատ դիւրին բան մ'է. այսչափ երկամեայ փոխարէն նոյնաչափ և աւելի ծախուց գումար մը ցուցնելը՝ հաշիւ տալ ըսել չէ, Պասրայի ժողովուրդը միայն կրնայ այդ մասին գաղափար մը տալ ազգին թէ այն երկար տարիներու միջոցին հաւատարմութեա՞մբ թէ անհաւատարմութեամբ վարուած են, մենք Պասրա գնալով անձամբ համոզուած ենք որ հաւատարմութեամբ վարուած չեն, եթէ հաւատարիմ ըլլային, երբ վերջերս Ամեն. Տ. Ներսէս Ս. Պատրիարքը մէկ կողմէն ինձ կը գրէր թէ Պաղտատի նոր առաջնորդը քընին ըլլալու, և միւս կողմէն իրենց կը հաւատցընէր թէ հարկ է Մաղաքիա վարդապետին հետ համաձայնիլ. հաւատարմութեան սկզբունքը չէին տար՝ ըսելով թէ մենք մինչև հիմայ Ջուղայու եպիսկոպոսը մեզի գլուխ ճանչած ենք և հիմայ ալ Պոլսոյ Պատրիարքը չենք ճանչնար ... Թող ընթերցողք դատեն թէ այսպիսի խօսքեր հաւատարմութեան մօտ ընելու յանդգնող անձինք ազգին հաւատարի՞մ են և կրնա՞ն ըլլալ այսուհետև ։ Պասրա Տաճկաստանի մէկ քաղաքը լինելով Պոլսոյ Պատրիարքարանին իրաւասութեան ներքև ըլլալուն տարակոյս չկայ. և մենք զայս գիտնալով՝ երբ կատարելապէս համոզուեցանք թէ ներկայ միւթեվելլիական դրութիւնը խիստ վընասակար եղած է և է Պասրայի համար, ինչպէս նաև ամեն տեղւոյ համար, Պատրիարքարանի և ազգին ուշադրութիւնը հրաւիրեցինք առ այս, այժմ եթէ ազգը և վարչութիւնը կուզէ, կարող է բարեկարգութիւն մուծանել նաև ի Պասրա Սահմանադրական ժողով մը հաստատել տալով անդամոր և ազգային սեփհականութիւնքը նմա յանձնելով, ինչպէս գրեթէ ամեն տեղ այսպէս եղած է և Սահմանադրութիւնն ալ այսպէս կը պահանջէ. իսկ եթէ՝ որովհետև Մատթէոս կաթողիկոսի հրամանաւ եկեղեցպանութիւնը Յարութիւն Պաղտատեանի յանձնուած է, և հետևաբար պէտք է միշտ եկեղեցպան ըլլայ ազգային կալուածոց մատակարարն ու կառավարողը, այն ալ ազգին գիտնալու բանն է ։

Ինչպէս նախորդ մէկ գրութեանս մէջ բաց էի, վերստին նոյնը կը կրկնեմ թէ ես Պասրայի ժողովրդեան թարգմանն ըլլալ ուզեցի ազգային վարչութեան մօտ և ո՛չ այլ ինչ. և իմ պարտքս կատարեցի ամենայն ճշդութեամբ այն ժամանակէն՝ երբ ի մօտոյ և անձամբ Պասրայեաց խնդիրը նկատողութեան առնելու ժամանակ և պատեհութիւն ունեցայ. իսկ այժմ հրապարակաւ կը յայտարարեմ թէ ես անձնական խնդիր մը չունիմ՝ Պասրայի և ո՛չ ոքի հետ. տէր Պասրա և տէր Ազգային Պատրիարքարան, թող ժողովուրդը չարունակէ իւր իրաւանց դատը և վատահ ըլլայ որ օր մը անշուշտ պիտի վաստկի. միայն թէ քաջութեամբ և օրինաւորութեամբ գործել պէտք է ։

Մնամ աղօթարար

Մ. Վ[illegible] Տէր[illegible]եան.

ՄԱՏԵՆԱԳՐԱԿԱՆ

Ռ. Յ. ՊԷՐՊԷՐԵԱՆ

ԲԱՆԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆՔ

Գ.

ԺՈՂՈՎՐԴԵԱՆ ԶԲՕՍԱՆՔՆԵՐՆ

Գ.

Խորէն եպիսկոպոս, հայկական ազգային, և խօսակից կամ թղթակից այնքան հոյակապ արանց իմնեւատներորդ դարուն, օր մ'ըսած է Մեծին Լամառդինի. «Բնարս կը թողում և խաչս կ'առնում ։» Զգիտենք «Մէտիդատիօն»ի ստուգածոյին բանաստեղծին պատասխանին առ իր Սրբազանն ասմն: Արդեօք ըսած չէ՞ թէ քնարն աւելի կը կը վայլէ «քերթօղ»ին փափուկ մատանց քան խաչն նորա փափկագոյն ուսոց .... ։ Ինչ և է, թողունք «Վարդենիք»ի և «Ոլոմբիադա»ի հեղինակին որ՝ խաչն ուսին վրայ՝ դեգերի Մէծի եզերաց վրայ. և մեք ալ թողլով զբնչն, ձեռք առնենք քնարն, սխալեցայ, տաղարն ։

Գ. Պէրպէրեան, որ տասն և աւելի տարիներէ 'ի վեր քերականութեան և գրականութեան դասատու է, դեռ ոչ քերականութիւն և ոչ գրագիտութիւն գիտէ կատարելապէս ։ Եթէ ընթերցողք չեն ձանձրանար, սկսինք թուել մի առ մի մեր հեղինակին թերութիւններն այն երկու տեսակէտով ալ, քերական թէ գրական ։

Բառ սրում «խնդրոյ» դարուն մէջ կ'ապրինք, խնդիրէն սկսինք ։ Գ. Պէրպէրեան սեռի խնդիրն ըստ թէկ բայէն նախադաս կ'ընէ. «Լըտտրականական հաստատութիւններն պէտք է շարունակել ու զօրացընել, որք մանաւանդ մանուկ հրապոյր մի կ'առնուն երաժշտական մասովն որով կ'ընկերացնենք բանաստեղծութիւն ...» թէ քերական ուզղութիւնն թէ լեզուի ներդաշնակութիւնն կը պահանջէին որ այս պարբերութեան մէջ սեռի խնդիրն յետադաս ըլլայ բայէն ։ Այո՛, քերական կանոնաց համեմատ, պէտք է որ բայն սեռի խնդիրէն յառաջ դրուի. քերական կանոնաց համեմատ, պէտք է որ յարաբերեալն ալ յարաբերականէն անմիջապէս յառաջ դրուի ։ Եւ երբ նկատենք թէ Գ. Պէրպէրեան՝ դըրարարին և բնարօղական աշխարհաբարին համաձայն՝ (ը) յօդին փոխանակած է (ն) յօդն, խրատենք աւելիք նմա նկատմամբ աւելի խըստապահանջ ըլլալ ներդաշնակութեան համար ։ «Համբնարի ընթերցուածքի հեղինակ Գ. Մշակ ալ (ը)ն իր լեզուէն տարաքսած է բոլորովին. նա ալ հաւասարապէս կամ բնարօղապէս կը հետևի գըրաբարին և բնարօղական աշխարհաբարին. այլ բաղդատեցէք երկու գրողներուն լեզուներն, և տեսէք թէ ո՛ր աւելի կը սիրէ ուղղութիւն և ներդաշնակութիւն ։ Ահա փոքրիկ հատուած մը «Համբնարի»ի նախաբանէն. «Այո՛, մեր մատենագրական լեզուն ոչ ևս է գրաբարն, այլ ժողովրդեան կենդանի բարբառն, որ նորա մասնաւոր զարգացման հետ օր ըստ օրէ կատարելութիւն, և ազնուութիւն, և ճոխութիւն կըստանայ, փոխադարձաբար ներգործելով մտաց և սրտից վրայ ։ Գրաբարեան և գրաբարաձև համեմատ բառեր էին երբեմն. այսօր մեծաւ մասամբ հրաժարած են գրաբարեանք հին գրոց բարբառն յարատեւելու եռանդէն ։» Այսպէս է ծայրէ ծայր Գ. Մշակի լեզուն — ներդաշնակ և կանոնաւոր, որքան կրնայ կանոնաւոր ըլլալ աշխարհաբար մը որ բնարօղական չէ ։ Որովհետև գլխաւորապէս լեզուական գեղեցկութեանց յատկացած է ներկայ յօդուածս, և որովհետև գեռ բազում ազգայինք ժամանակակցութիւն կը նկատեն լեզուի վրայ ճառելն, կըստարաձևեմ «Համբնարի»ի նախաբանին այս խօսքն թէ «Լեզուն կը ներգործէ մտաց և սրտից վրայ ։» Լեզուն, այո՛, ոչ միայն յառաջադիմութեան միջոց մը, այլ և յառաջադիմութեան պատճառ մ'է ։ Մեծահամբաւ լեզուաբան մը, Գ. Միշէլ Պրէալ կը հաստատէր դայս անցեալ տարի Սօրպօնի մէջ հոչակելով. «Լեզուն ոչ միայն մարդկան մէջ հաղորդակցութեան միջոց մ'է, այլ մարդկային ազգի դաստիարակիչն է ։» Շարունակենք այժմ մեր դիտողութիւնները ։

Գ. Պէրպէրեան՝ վերջինիս պարբերութեան մէջ «որք» յարաբերականն գործածած էր յոգնակի համար — «որք մանաւանդ մանուկ հրապոյր մի կ'առնուն» — մինչ երեք տող վերն, նոյնպէս յոգնակի համար գործածած էր «որ». «Խմաստութեան սերմերն որ ամենուրեք են ...» Այլ անխտիր համածն առնենք և նշանակենք սխալներն. «Պէտք է բացմազատել ընթերցարանները, որպէս զի գործածուին խաղ, երբ կը դառնայ մի հանակ ընկերային փառաւկէ, դայ մի գանկի զինով — զի չկարէ ինքնին գտնել մի հասար — իւր թըմբեալ միաքն պարթեւցանել, ուսնանել տալ նմա զի չթողնի, որպէս զի ծիմարտութեան ուսւումն կենդանի ճաճանչն (ճաճանչներն) թափանցէ ժողովրդեան ամեն խաւերուն մէջ և արդարասէր առաքինութեան և խմաստութեան սերմերն որ ամենուրեք են՝ այլ կը փըտին առանց արդասաւորող ջերմութեան ։»

Նախ, պէտք չէ շփոթել, որպէս կ'ընենք ընդ հանրապէս «դասանոյ» (ֆրանսերէն [illegible]) և «վերաղաճելոյ» (ֆր. [illegible]) բայերն. Պէտք է ըսել. «Երկիրն արեւուն շուրջ կը դառնայ ․» և «Աշխատանքէ կը վերադառնամ․ Հայաստան պիտի վերադառնանք ։»

Երկրորդ, չփոթութիւն կը ծագի, երբ «զի» շաղկապն ի կիր արկանենք միանդամայն «վասն զի»ի և «որպէս զի»ի նշանակութեամբ. որպէս և շփոթութիւն կը ծագի, երբ «զի» և «որպէս զի» նոյն նշանակութեամբ ի 'կիր արկանենք. Պէտք է որ՝ բառ կարի ամեն բառ իր անհատութիւնն, իր յատուկ նշանակութիւնն ունենայ լեզուին մէջ: Ուղղութեան, կանոնաւորութեան, միաւթեան նախանձախնդիր ենք ամեն բանի մէջ. այլ երբ խնդիրն լեզուի վրայ է, կը թուլանանք, անտանձ ազատութեան սիրահար կ'ըլլանք, մեր քմաց աւելի կը հետևինք քան հաստատեալ օրինաց ։ Գ. Պէրպէրեան, շաղկապներու կիրառութեան մէջ մանաւոր դըժուարութիւն ունենալ պարտէ՛ր, մանաւանդ նա, որ բացատական «ներկայ»ին և բացատական «ստորադասական»ին համար նոյն ձևն ընդունած է չգիտեմ ինչ մտածմամբ. — «չթողնի» (ներկայ, փոխան «չթողնէր կամ չէ թողներ»ի) և «չթողնի» (ստորադասական): Եթէ այսպէս ժողովրդական բարբառն արհամարհելով՝ գրաբարն յարգած կը համարի, կը յիշեցնենք նմա թէ գրաբարն ստորադասականն համար յատուկ ձև ունի ։

Երրորդ, կ'երևի թէ Գ. Պէրպէրեան «նա» դերանունն անձանց կը վերապահէ և «այն» դերանունն՝ իրաց ։ Արդ, տրամաբանութիւն չէ՞ր պահանջեր թէ չխառնէր ըստ քմաց այդ կանոնն: Եթէ «միաքն» ալ անձ մ'է մեր խմաստասէր գրագէտին համար, ներելի չէ՞ մեզ ալ ըսել թէ՝ արևուն այնուղեմն ալ, և ամեն բան ալ անձ է, — որպէս «Ամեն բան աստուած է» կ'ըսեն համաստուածեան իմաստասէրք ։

Չորրորդ, Գ. Պէրպէրեան՝ եթէ լաւ կը յիշեմ՝ կանոն հաստատեց երբեմն «մի» թուականին նախադաս և «մը» մասնականին յետադաս ընել անուանէն ։ Ի՞նչ համաձայն չըլլալ հեր այդ կանոնին, և դայթակղութիւն կը պատճառէ ։ Նաև, այդ «մի» բառն, որ գրաբարին մէջ անուանէն յետադաս կ'ըլլայ շատ անգամ և կը հոլովի, ճաշակի և ականջի դէմ չէ՞ զայն ընդունել աշխարհաբարին մէջ, ուր առէպ ձայնաւորով սկսող անուան մ'առջև դալով, ձրի աններդաշնակութիւն մը կ'արտադրէ. Գ. Աղատախանհեան, որ Զէրտըի «Բնարօղական քերականութիւն» էն բաւական փոխառութիւն ըրաւ իր աշխարհաբարին մէջ, Բնարօղականաց ու Ցիպիւերցոյ թաղոյց «մի»ն, որ խօսքին մէջ կը ցցուի հին կամուրջի տախտակներուն նման, և կ'արդ-երու որ կարեւոր մարդ հեշտեր ընթանայ, հեշտեւ ընթեանել: Գ. Պէրպէրեան Բնարօղական «մի»ին վրայ հրեական ... «այլ»ն ալ աւելցուց (փոխան «ալ»ի): «Մի անգամ այլ յայտնել.» ա՜յ, ա՜յ, ա՜յ. Բիրի-փաշաէն կ'անցնի՜նք ....

Հինգերորդ, պէտք չէ՞ մեթէ «ամեն» (ֆրանսերէն [illegible]) առ ծականն «ամէն» (ֆր. [illegible]) մակբային տեղ գործածել: Դըրաբարն «ամենայն մարդ» չըսեր, այլ «ամենայն մարդ». և կը գրէ «Ամէն ասեմ»:

Վեցերորդ, կը պահանջէ քերականութիւնն — բաց վերն — թէ յոգնակի յարաբերեալի համար յոգնակի յարաբերական դերանուն գործածուի. կը յուսամ թէ քերականութիւնն նոյնպէս կը պահանջէր թէ «որք» դերանունն կրկնուէր յետադաս խօսքին մէջ և բայէր «... որպէս զի ճշմարտութեան ուսւումն կենդանի ճաճանչն արդասաւորէ առաքինութեան սերմերն որ ամենուրեք են՝ այլ որք կը փտին առանց արդասաւորող ջերմութեան ։» Դուցէ Պարոն Պըրագէտն աններդաշնակութենէ խորշելու նպատակաւ «որ ամենուրեք» ըսած է, փոխան «որք ամենուրեք»ի. Սակայն երբէք ճակտան աղեղնական կանոն մը պէտք չէ զոհել ներդաշնակութեան կամ ո և է գրական նկատման ։ Մինչեւ քերական կամ պարզ չարագրութեան կարգն շրջելով՝ բացատական խնդիրն բայէն յառաջ և բայերն բայէն յետոյ կը դնէ և կը գրէ. «Տը [illegible]» Այլ Մինչեւ չգիտէր կրնար երբէք բայն յոգնակի և բայերն եզակի դնել, համատեղ կանոնաց հակառակ ։ Գերմանացւոց վրայ խօսելով, կը գիտեմ նաև թէ «Ժողովրդական զբօսանաց» հեղինակն որ չգործածեր գերմաներեն ուր հարկաւոր է, կը գործածէ ուր դէթ փայլելու՛ն էր յարմարել զայն. «Գերմանացի մայրեր կան, կը վկայէ Փեստիլ Սեղբըն որ «Երաժշտութիւն 'ի Գերմանիա» անունն մի գիրք գրած է, որք, [illegible]» Լաւագոյն չէ՞ր ըսել. «Գերմանացի մայրեր կան, — որպէս կը վկայէ Գամիլ Սեղբըն իր «Երաժշտութիւն 'ի Գերմանիա» գրքին մէջ, — որք, [illegible]» Գ. Պէրպէրեան, ներդաշնակութեան և երաժշտութեան, Լամառդինի և Պէլլինիի սիրահար, գեղապաշտութեան ներդաշնակ, երաժշտական լեզու մ'ունենալու գաղափարն դատած չէ դժբաղդաբար ։ Ցաճախ՝ ներդաշնակութիւն պահելու համար՝ կը խանգարէ քերական ուղղութիւնն. և՝ միւս կողմէն՝ չզգուշանար առ տեսակ բաղաձայնից միաձևեցումներէ, խորթաձայնութիւններէ. «Պօլսոյ Ջանալ չկրցանալ.» «երբ մի ժողովուրդ կը չանար» [illegible] Մանաւանդ որքա՛ն բազմաթիւ ձայնաւորաց միաձևեցմանք (խուժուն) կան մեր գրագէտին գրուածոց մէջ: Խօսէն Բէզշան կը գրէր առ Լամառդին, որ յոյն լեզուին գերադասեցութիւնն հաշւած էր. «Ոչ լեզուն, այլ հոգւոյն մէջ է բանաստեղծութիւնն. ոչ Հոմեր, այլ դու ես մեծագոյն բանաստեղծն ։» Ա՜հ, հոգւոյ լեզուն, բանաստեղծութեան ու ճշմարտութեան և ներդաշնակութեան լեզուն չէ՞ մեր հայերէնն, ո՜ Օտեան ....

(Շարունակելի) ԴՐԱՍԻՐ ԱՏՈՄ

ՍՈՎԵԼՈՑ ՆԵՐՔ. ՑԱՆՑՆԱԺՈՂՈՎ

Հետևեալը Սոֆիայ Կեդրոնական Ցանձնաժողովէն հաղորդուած է մեզ 'ի հրատարակութիւն ։

Մանգալա 5 յուլիս 1880

Դանք հիմակ ծանուցանելու որ՝ թէպէտ կը լսենք ուրիշ տեղեր սովուն սաստկութիւնը երթալով կը նուազի, բայց մեր թշուառութիւնը օր օրուան վրայ աւելնալու վըրայ է, ինչու որ ազգային վախը զանխնայն մարդ կը գողցնէ՝ որ անդամէն շատ աւելի չարագոյն պիտի ըլլայ. հիմակ քաղաքս մէջ, շատ քիչ մարդ կը գտնուի որ ցորենի հաց կարենայ ուտել, այն ալ հազիւ հարիւրէն մէկը, իսկ միւսները առհասարակ ամենքը հաշիւ դարւոյ հաց կ'ընան ուտել. շատ աղուոր մարդիկ այնպէս աղքատացած են որ սկսան մուրանալ. իսկ աղքատաց թիւը այս վերջի նշանակած թուէն գրեթէ երեք քառապատիկ աւելի եղեր են. իսկ որոնեալ գինը շատ քիչ իջեր է, այն ալ իրաց միճակը որպէս Թալով՝ չեմք գիտեր թէ արդեօք պիտի իջնա՞յ աւելի՝ թէ պիտի բարձրանայ. իսկ աւելի ցաւալին այս է որ որչափ մաքրացուցանք թէևը կաուսերու անչափ առուոյց թիւը կը պակսի, որով խեղճ սովեալները այնպիսի վիճակի մը մէջ կը գտնուին որ չեմք կրնար ստորագրել, միայն մարդկութեան բարօք կ'ընեմք որ մեզի նպաստամատոյց ըլլան, առանց ծանր ժամանակ մը ձեռն առն օգնականութեան, առանց տհասուր մարդակատար թշնամոյն դէմ գիտնան ամենայն ունելոք որ կը գրանէին իրենց պէս հազարաւոր համազգի եղբարք որ կը հառաչեն սով մը կործանի և դարուց համար իրենց սորոյքը սպրեցնելու և չեն կրնար գտնել. գիտնան ունելոք որ կտոր մը դարեզէն և կորեակի հացով մը հազար հազարաց երախ-

տաղէս չնորհակալութիւնն և մաղթանքներ կ'առնենք ազնիւ․ գիտնանք որ ամ մը ալ իւրայի ինչ անմեղ աղօթքի նորաբողբոջ ատենին՝ բով կրնան զուարթութեան մարդկութեան և ազգին օգտակար, ազատերով մանկական հայրութեան ատենին ամեն խաչակիցներ հարուածէն։

Վերջացնենք կը յանձնենք այս սովորական խնդիրը 'ի խնամս Ձեր և ամենայն գործակցութ մարդասէր և ազգասէր սրտից։

Մնամք խոնարհ յարգանօք
Յովհաննէս Պէշիկթաշեան
Ատենապետ Սահակեան մասնաժողովոյ 'ի Մանչեսթր

ՊԷՉՃԵԱՆ ԵՒ ԼՈՒՍԱՒՈՐՉԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆՔ

Մայր եկեղեցւոյ Պէզճեան և Լուսաւորչեան վարժարանաց երկսեռ ուսանողաց տարեկան մրցանակաբաշխութեան հանդէսը պիտի կատարի յառաջիկայ կիւրակէ (Օգոստոս 3) 'ի Մայր եկեղեցւոյ 'ի Գում-գաբու։

Հանդէսը պիտի սկսի ճիշդ ժամը 6ին և աւարտի ժամ 9 1/2ին։

Կը հրաւիրուին ուսումնասէր ազգայինք իրենց ներկայութեամբ քաջալերել երկսեռ վարժարանաց երկսեռ ուսանողներին։

Տեսուչ
Միացեալ վարժրնց. Գում-գաբու 'ի 30 յուլիս 1880 Թ. Եղիա
'ի Պէզճեան Մայր վարժարան

Ր. Զ. Դ.

Արուեստասէր ընկերութեան ընդհ. ժողովը տարեկան կարգի նիստ ունի յառաջիկայ կիւրակէ օր, 3 օգոստոս, 'ի կեդրոնական վարժարանին Գալաթիոյ։ Ատեանը պիտի բացուի ժամը ճիշդ 6ին։

Օրակարգ 'ի սահմանադրութիւն պարտք կը դնէ գիւանին վրայ մանաւանդ հրաւէր կարդալ բոլոր ընկերաց որ հանճինէ թերակերոյ գտնուիլ այն կարեւոր նստին։

Ատենադպիր — Ատենապետ
Գ. Ատոմեան — Մ. Թօփհանէլեան
30 յուլիս 1880
Կ. Պոլիս

Ա. Զ. Դ.

Հայոց Միացեալ ընկերութիւնք Հայաստանի վարժարանաց համար ուսմանց և ընդունեց հիմա թէ' բարձրագոյն և թէ' երկրորդական դասատուաց պէտք ունենալով կը հրաւիրէն դիմողները 'ի գրասենեակ ընկերութեան կալաթիա, ներկայ օրէն խան 13-14, ամեն օր բաց 'ի կիւրակէէ, առաւօտեան ժամը 4էն մինչև երեկոյեան 12։

ԻԼԱՆ

Նոյնիսէ անպարը իշան միւսպիհա օլունաճաք օլան իկիրմի եէտի պին աէօրթ եիւզ եղի պէշ դըյէ րամազանէ մահմուտ փաշայ գոլան մէ սայրէտէն թարիխի գարարընտան իթիպարէն հաֆթատա պինէր դըյէսի թէսլիմ օլունմաք մէ պէհէր հաֆթա թէսլիմ օլունաճաք միքտարը մադաղուզ աէնէտի մէրիլմէք մէ էսմանը մաքպուզ աէնէտլէրի միրուտի իլէ մուամէլէսի դաչմիլէսինին իխթամընտա սիմ մեճիտիէ օն աօ քուզ դրուշ հիսապը իլէ հէսապ հարպիյէ խազինէսինէն մէրիլմէք չարթը մէ չէրայիթը սայիրէսի իլէ դըյէսի օն աէօրթ պուշուք դրուշա թալիպի էօհտէսինտէ օլուպ աթօսթօսը րումինին եէտինճի փէնշէնպիհ կիւնիւ քատար միւնաքասա ու պիլ իճրա եէսմի մեզքիւրտէ քաթըի գարարը մէ րիլմէքլիկինտէն, իթայէ թալիպ օլանլարըն աօքուզունճը կիւնիւ եիւզտէ պէշ թէմինաթ լարը մուսավիհ նէղտէսի լէմմինաթ ու մումիյէ սայիրէսինէ կէլմէլէրի մէ կէլէմեյէն պէտէլի օլուրըն հարպէ խազինէսինէ թէմինաթը միւմայի մարապայի սահիհէ իլէ պիլտիրմէլէրի։

1880 թեմմուզ 30

―

Պէյքոզ աէպայգխանէսինէ իշան միւսթայիհա օլունաճաք օլան օն պին դըյէ թէօնա եաղընտան թարիխի գարարընտան իթիպարէն չէհրի իքիշէր պին դըյէսի թէսլիմ օլունմաք մէ չէհրիյէ թէսլիմ օլունաճաք միքտարը մադաղուզ աէնէտի մէրիլմէք մէ էսմանը մադաղուզ աէնէտինին միրուտի իլէ մուամէլէսինին իխթամընտա սիմ մեճիտիէ օն աօքուզ դրուշ հիսապը իլէ հէսապ հարպիյէ խազինէսինէն մէրիլմէք չարթը մէ չէրայիթը սայիրէսի իլէ պէ-

հէր դըյէսի ալթը դրուշ իւչ բարա-յա օլարաք թալիպի էօհտէսինտէ օլուպ աղուսթօսըն րումինին աօքուզունճը փէնշէնպիհ կիւնիւ քատար միւնաքասա ու պիլ իճրա եէսմի մեզքիւրտէ քաթըի գարարը մէրիլմէքլիկինտէն, իթայէ թալիպ օլանլարըն մէ օն պիրինճի քատար իքթեսի կիւնիւ եիւզտէ թէնզիլէ պօղլըք պոլունարըն հարպիյէ նէզարէթի լէվազըմաթը ումումիյէ տայիրէսինէ կէլմէլէրի մէ կէլէմեյէն դէվամ օլուրըն հալաէ խազինէսինէ թէմինաթը միւմայի մարաղայի սահիհէ իլէ պիլտիրմէլէրի։

1880 թեմմուզ 30

―

Նիզամիյէ մալի օլում ֆիրուխթ օլունաճաք օլան իքի պին քիլէ խոթիրոյ խաէր պիր դըյմա եէլքէն աէֆինէսինին իճրա խոլէն միւզայէտէսինտէ իքի եիւզ եղի պէշ աոէս Օսմանը լիրասընա թալիպի էօհտէսինտէ օլուպ աղուսթօսըն րումինին օն պիրինճի բազար իրթէսի կիւնի թէքրար միւզայէտէսի պիլ իճրա քաթըի գարարը մէրիլմէքլիկինտէն, իթիպարէն թալիպ օլանլարըն մէ օն իքինճի սալը կիւնի եիւզտէ դամիմընտա բոզլըք պուլունարըն հարպիյէ նէզարէթի լէվազըմաթը ումումիյէ տայիրէսինէ կէլմէլէրի մէ կէլէմեյէն դէվամ օլուրըն հալաէ խազինէսինէ թէմինաթը միւմայի մարաղայի սահիհէ իլէ պիլտիրմէլէրի մէ աէֆինէյի մէզքիւրէյի կէօրմէք իսթէյէնլէրին դարանը տաքիք աէյիրմանը խաքէլէսինտէ պուլունտուղուն կեթմէլէրի։

1880 թեմմուզ 30

―

Գունաւոր դարսոլը ատէս 4,000,000 պէհէր պինի դրուշ 4,

Պաշըրղ միսմար դըյէ 2000 պէհէր դըյէսի դրուշ 4.

Խօքճէ չիվիսի դըյէ 4000 պէհէր դըյէսի դրուշ 4.

Լամթիք արշըն 1000 պէհէր արշընը դրուշ 5.

Ջիպմէ չէրիտի արշըն 1000 պէհէր արշընը բարա 20։

Գալէվրախանէ անպարը իշան միւսթայիհա օլունաճաք օլան պալաէ մուհասէրէ պէշ գալէմ գօնաւորա դարսոլը մէ սայիրէնին թարիխի գարարընտան իթիպարէն նըսֆը օն պէշ մէ նըսֆը տիկէրի օթուզ պիր կիւն զարֆընտա թէսլիմ օլունարագ արտասը սընմադ մէ պատէլի թէսլիմ նըսֆ նըսֆա իքի դըյմա մադաղուզ աէնէտի մէրիլմէք մէ էսմանը մադաղուզ աէնէտի թարիխլէրինտէն իթիպարէն նըսֆը օն պէշ մէ նըսֆը տիկէրի օթուզ պիր կիւն միւրուրունտա սիմ մեճիտիէ օն աօքուզ դրուշ հիսապը իլէ հարպիյէ խազինէսինէն մէրիլմէք չարթը մէ չէրայիթը սայիրէսի իլէ մէ փիյաթը մուքարրէրէ իլէ թալիպի էօհտէսինտէ օլուպ Աղուսթօսըն րումինին ալթընճը չէհարշէնպիհ կիւնիւ քատար միւնաքասա ու պիլ իճրա եէսմի մեզքիւրտէ քաթըի գարարը մէրիլմէքլիկինտէն իթայէ թալիպ օլանլարըն մէ նէպէ պէնզէյիշ կիւնիւ եիւզտէ թէնզիլէ պօղլըք պոլունարըն հարպիյէ նէզարէթի լէվազըմաթը ումումիյէ տայիրէսինէ կէլմէլէրի մէ կէլէմեյէն պէտէլի օթուզու հալաէ խազինէսինէ թէմինաթը միւմայի մարաղայի սահիհէ իլէ պիլտիրմէլէրի։

1880 թեմմուզ 30

―

Պէյքոզ աէպայգխանէսինէ լիւզումի օլան օն պէշ պին աաէթ թիւյսիւզ դըմլըճը դըյէն դամլալըն Սլաւաթոըն օն պէշինաէն սօնրա եէսմիլէ իւչէր եիւզ աաէթի եէտի դալէ թէսլիմ օլունմաք աաէն կէօնաէրիլէճէք մէմուր թէսլիմ օլունմաք մէ պէհէր պին պէշ եիւզ աաէտինէ պաաէլ թէսլիմ մադաղուզ աէնէտի մէրիլմէք մէ էսմանը մադաղուզ աէնէտինին միւրուրի իլէ մուամէլէսինին իխթամընտա սիմ մեճիտիէ 19 դրուշ հիսապը իլէ հարպիյէ խազինէսինէն հէսապ մէրիլմէք չարթը մէ չէրայիթը սայիրէսի իլէ պէհէր աաէտի 3 դրուշ 30 բարայա օլարագ թալիպի էօհտէսինտէ օլուպ Աղուսթօսըն րումինին օն պիրինճի բազար իրթէսի կիւնի քատար միւնաքասա ու պիլ իճրա եէսմի մեզքիւրտէ քաթըի գարարը մէրիլմէքլիկինտէն իթայէ թալիպ օլանլարըն մէ օն իքինճի սալը կիւնիւ եիւզտէ թէնզիլէ պօղլըք պոլունարըն հարպիյէ նէզարէթի լէվազըմաթը ումումիյէ տայիրէսինէ կէլմէլէրի մէ կէլէմեյէն պէտէլի օլուրըն հալաէ խազինէսինէ թէմինաթը միւմայի մարաղայի սահիհէ իլէ պիլտիրմէլէրի։

1880 թեմմուզ 30

―

ՎԻՃԱԿԱՀԱՆՈՒԹԻՒՆ
LOTERIE

ԱՐԴ. ՍԷՐԻ

Համպուրկի Գերմանական կառավարութիւնը, որ սոյն դրամական մեծ վիճակահանութիւնը վաւերացուցած է, ոչ միայն բաժնետոմսերուն դրուկը, այլ և ամեն քաշուած վիճակահանութիւնք կը հսկաչւէ, պարգևներուն ճշգրիտ վճարմանը համար Գանձուն բոլոր արժէտոմսերովը երաշխաւորելով, այնպէս որ բաժնեկերին ամեն կողմանէ ամենամեծ ապահովութիւն տրուած է։

Արդէն այս պարագայն բաւական ապացոյց մ'է թէ սոյն վիճակահանութիւնն ամեն ապահովութիւն ունի։ Այս նոր մեծ վիճակահանութիւնն այժմ մինակ 75.500 տոմսակէ կը բաղկանայ, յորոց 33,200ը անպատճառ պիտի շահին, որմէ բաւական կերևի սոյն ձեռնարկութեան շահաւէտութիւնը, վասն զի տոմսակաց գրեթէ կէսը վաստկող պիտի լինին։ Բոլոր պարգևներն ալ բացաբար մեկմէկու յաջորդող միայն 4 բաժանմանք պիտի քաշուին։ Առաջին մեծ պարգևը պիտի լինի

500.000 ՖՐԱՆՔ

Մասնաւորաբար հետևեալ դըլխաւոր պարգևները կրնան շահուիլ։

Տոմսակ	Ֆրանքեն	Ֆրանք
1	312,500 —	312,500
1	187,500 —	187,500
1	125 000 —	125,000
1	75,000 —	75,000
1	62,500 —	62,500
2	50,000 —	100,000
2	37,500 —	75,000
5	31,250 —	156,250
1	25,000 —	25,000
11	18,750 —	206 250
23	12,500 —	287,500
2	10 000 —	20,000
2	7,500 —	15,000
52	6,250 —	325,000
3	5,000 —	15,000
65	3,750 —	243,750
210	2,500 —	525,000
8	1,875 —	15,000
525	1,250 —	656,250
660	625 —	412,500
925	375 —	346,875

և այլն, և այլն
ընդ ամենն 33,200 պարգև։

Ամեն մէկ վիճակահանութենէ խոկ և խոկ ետքը, գերմանական կառավարութեան հսկողութեան ներքև, բոլոր շահող բաժիններուն Պարգևներն անմիջապէս ոսկի դրամով պիտի վճարուին։

Յառաջիկայ վիճակահանութեան օր որոշուած է պաշտօնապէս 18 ՕԳՈՍՏՈՍ 1880 (Ն. Տ.)

Սկզբնական 1 Տոմսակի գինն է 30 Ֆր. կէս Տոմսակի գինն է 15 Ֆր. Քառորդ Տոմսակի գինն է 7,50 Ֆր.

Տոմսակաց արժէքը պէտք է ուղարկել Գաղղիական Պանքայի "գըրամատոմսերով, թղթատարութեան ծախքը դրկողին վրայ լինելով, և կամ Գերմանիոյ, Անգղիոյ կամ Գաղղիոյ Պանքաներու վրայ փոխանակագրով։ Դրամն ընդունելնուս պէս յատուկ նամակաւ մը կը դրկենք յանձնարարեալ տոմսակները, որոնք ոեքրութեան զինանշանովը վաւերացեալ են. անոնց հետ նաև վիճակահանութեան յայտագիրն ալ դաղղիական լեզուաւ, և ամեն վիճակարկութենէ յետոյ պարգևներուն և շահող թուոց պաշտօնական ցուցակը. բաց յայսմանէ պարգևները պիտի հրատարակուին Արևելքի գլխաւոր լրագրաց մէջ։ Շնորհակալ եմք Թուրքիոյ հասարակութենէն, սոյն վիճակահանութեան նախորդ Սէրիին նկատմամբ ունեցած մեծ հաւատութեանը համար և կը խոստանամք եւս յապագայմիւնոյն ճշդութեամբ կատարել իրենց յանձնարարութիւնները։ Կ'աղաչեմք որ իրենց յանձնարարութիւնները փութով յուղարկեն վիճակահանութենէն առաջ, այսինքն յառաջ քան 18 ՕԳՈՍՏՈՍ 1880 (Ն. Տ.) առ մեր գործատուն, ուղղակի ԻԶԷՆԹԱԼ ԵՒ ԸՆԿԵՐՔ, գլխաւոր գրասենեակ վիճակահանութեան 'ի Համպուրկ (Գերմանիա)։

ISENTHAL & Ci.

Bureau principal de Loterie
Hambourg (Allemagne)

Մեր թղթակցութիւնը Գաղղ. Անգղ. և Իտալերէն լեզուօք կատարուելով, կը խնդրեմք որ այս լեզուներէն մէկովը մեզ հետ թղթակցուի։ Նամակ մը Արևելքէն քաղաքներէն մինչև Համպուրկ 150 ժամէն կը հասնի և փոխադարձաբար։

Steiner Bureau d'annonces Hambourg.

ՆԱՐԵՒՈՐ ԱԶԴ

Գօնիթի եղբարք և Շահինի ընկերք պատիւ ունին ծանուցանել Ցարգոյ հասարակութեան որ իրենց պատրաստած ընտիր ծխախոտներուն յաճախորդներն աւելցնել եւս դոչացնելու նպատակաւ 'ի փաղուց անտի ծխախոտի արուեստի մէջ հանրածանօթ Ցէմիրգափուլեան եղբարց հետ ընկերացած են, որով յաճախորդք ոչ թէ միայն նենիճէի առաջին կարգ ի ծխախոտաց և սիկարներու ընտրութեամբը, այլ իրենց յանձնարարութեանց փութանակի կատարմամբը շատ գոհ պիտի ըլլան։

Տաճկաստանի և Եւրոպիոյ բոլոր կողմերէն ուղղեալ ամեն տեսակ և ուզուած քանակութեամբ թէ' տուփ և թէ' ջարդած վաճառաց յանձնարարութիւնք կ'ընդունուին և անմիջապէս կը ղրկուին։

Շահինեան փաքէթներն իրենց նախկին անունը պիտի կրեն, բայց հինէն տարբերելու համար վրան տպագրեալ «Ցէմիրգափուլեան Եղբարք» պիտի նշանակուի։

Եւրոպիոյ կողմերէն յանձնարարող կառավարութեան շնորհիւ Պոլսեցւոց տուրքէ ազատ են որոյ համար 100ին 20 զեղչ կըլլուի։

Վաճառատուներն են.

Գալաթիա Սանտըքճըլար թիւ 130
Ջընտան-Գափու Չէօմլէքճի „ 29 լէր.
Նմին էօնիւ „ 56

և բոլոր օտար վաճառատեղիք։

Ընկերութեանս ուղղեալ նամակաց հասցէն պէտք է լինի (Ցէմիրգափուլեան Եղբարք, Գալաթիա Սանտըքճըլար թիւ 130)։

Յ. Գ. Որչափ որ սոյն ընկերութիւնը հաստատեալ եմք այսու ամենայնիւ մեք մեր նախկին ծխախոտի գործարանը կը շարունակեմք առանձնաբար, որոյ երից գլխաւոր վաճառատեղին է Ջընտան-Գափու Չէօմլէքճիլէր թ. 29։

Ցէմիրգափուլեան Եղբարք

―

ԾԱՆՈՒՑՈՒՄ

Մեծ. Կ. Էֆէնտի Ճիկէրճեան պատիւ ունի ծանուցանել յարգոյ հասարակութեան թէ Ն. 2 Սինկր կոչուած կարի մեքենան և իր գործիները Ամերիկայէն բերել տալով կէս գնովը կը վաճառէ։ Նոյնպէս և զանազան տեսակ նոր և ընտիր ապրանքներ, զորս կրնայ արժանագին տալ իւրեն գնող յաճախորդաց։ Կեդրոնատեղին է Կարին Բերգին մէջը, Կ. Ճիկէրճեան թիւ 71 մաղազան։

―

ՋԵՐՄԻ ԴԵՂ.

Տօքթոր Այերի ջերմի դեղը ամեն օրև իւրէ տեսակ ջերմ խակոյն կը բժշկէ. նոյ դեղ մը որ առանց չափ օգտակար ըլլայ ջերմի, ջերմ բանողները պարապ տեղը կը տանջուին քանի որ աս դեղը կայ, պէտք է որ անմիջապէս անկէ գործածեն։ Արդէն Պոլսոյ և գաւառաց մէջ ճանչցուած է աս դեղը ու անով բժշկուողները գիտեն անոր յարգը։ Նախ ու թէ տրամի չափ հինգ հատէ խմելու է իբրև մաքրողական դեղ ու ետքը աս ջերմի դեղէն (ջերմը չբռնած) օրը չորս անգամ մէյմէկ անուշի դրգալ ու ջրի հետ խառնելով խմելու է, անմիջապէս կանցնի։ Ցոյցոց աւելի քիչ տալու է. կը ծախուի Կ. Պոլիս Գալաթիա Մինասեան և ընկերաց Ամերիկայի մաղազան։

―

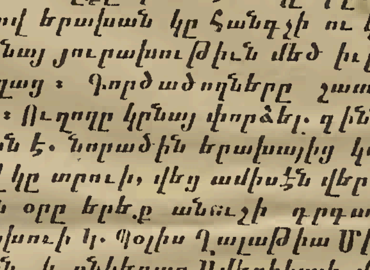

ՍՈՒԹԻՆԿ ՇԻՐՕՓ

Ցայանի է որ երախայք ծնանելէն մինչ երեք տարեկան հասակը գրե թէ չարունակ փորի ցաւ, փորհարութիւն, ստամոքսի անհանգըստութիւն, անքուն մնալ, ջղային գրգռութիւն և այլն կունենան, մանաւանդ ակռա հանելու միջոցին, և այս նեղութիւններն աւելի կըսաստկանան ամառուան տաք եղանակին։ Սութինկ Շիրօբը վերոյիշեալ դժուարութեանց ամենուն ալ առաջքը կառնէ ու կը բըժըշկէ, որով երախան կը հանգչի ու կը զօրանայ յուրախութիւն մեծ իւր ծընողաց։ Գործածողները շատ գոհ են։ Ուղղը կրնայ փորձել։ գինն արժան է. նորածին երախայից կաթիլով կը տրուի, վեց ամսէն վեր եղողին օրը երեք անուշի դրգալ. կը ծախուի Կ. Պոլիս Գալաթիա Մինասեան և ընկերաց Ամերիկայի մաղազան։

―

Լրագիրս ամեն օր կը հրատարակուի' բաց 'ի կիրակի և տօն օրերէ։

Բաժանորդագրութեան տեղն Գալաթիա Սանտըգճըլար Ճատտէսի թիւ 198, Նօրօ խան Մասիսի խմբագրատունը։ Իսկ գաւառաց մէջ հետևեալ հոգաբարձուաց գրասենեակները.

ԿԱՐԻՆ. Յօհաննէս էֆ. Տ. Մելքոնեան.
ԵՐԶՆԿԱ. Յ. Շաւարշ էֆ.
ՍԵԲԱՍՏԻԱ. Նազարէթ էֆ. Յ. Խաթամօղլեանց.
ՍԱՄՍՈՒՆ. Եղուարդ էֆ. Մուրատեան.
ԿԻՐԱՍՈՒՆ. Գ. էֆ. Խ Մարմարեան.
ՌՈՏՈՍԹՕ. Արժ. Տ. Արիստակէս ա. քահանայ Փէշլեան.
ԶՄԻՒՌՆԻԱ. Արրահամ էֆ. Պէրգամալեան։
ՆԻԿՈՄԻԴԻԱ. Խաչիկ էֆ. Եսայեան.
ՏՐԱՊԻԶՈՆ. Ս. Եթմէքճեան էֆ.
ԵՒԴՈԿԻԱ.
ԽԱՐԲԵՐԴ և ՏԷՐՍԻՄ. Կիրակոս էֆ. Ն. Գալանճեան.
ՄՈՒՇ. Յակոբ էֆ. Ծերունեան
ՎԱՆ.
ԲԵՐԻԱ. Սեդրակ » Խարաճեան.
ՏԻԳՐԱՆԱԿԵՐՏ. Թովմաս էֆ. Թաշճեան.
ԵԴԵՍԻԱ. Գէորգ էֆ. Ոսկերչեան.
ՖՕՔՇԱՆ. Մկրտիչ » Ս. Մկրտչեան.
ՏՓԽԻՍ. Պ. Նիկողայոս Տ. Գրիգորեան.
ԿԱԼԿԱԹԻԱ. Պետրոս էֆ. Հէքիմեան.

ԽՄԲԱԳԻՐ—ՏՆՕՐԷՆ
Կ. Ս. ԽԻԹԻՒՃԵԱՆ

Ի ՏՊԱՐԱՆԻ ՄԱՍԻՍ ԼՐԱԳՐՈՅ
ԳԱԼԱԹԻԱ ՆՕՐՕ ԽԱՆ

"Կատարելութիւն"։

ՄԻՍՏԸՐ Ս. Ա. ԱԼԼԸՆԻՆ

Աշխարհածանօթ Մազի Նորոգողը

(MRS. S. A. ALLEN'S WORLD'S HAIR RESTORER.)

Երբէք չվրիպիր նորոգելու Ալևոր Մազը իր երիտասարդական գոյնին, ընծայելով անոր նոր կեանք, աճումն, և փայլուն գեղեցկութիւն։ Իր արդիւնքը ստոյգ և կատարեալ է, շուտով վաւերացնելով անոր արժանաւորութիւնը։ Ներկ մը չէ։

Միշտ կը հաստատէ ինքնին իբր մազին բնական զօրացուցիչը։

Արդիւնքը փորձով կը երևայ.
Մեծամեծ աւելցում մեծ է.

Գլխաւոր Մթերանոցը (Մաղազան) է,—
114 AND 116 SOUTHAMPTON ROW, Լոնտոն, Անգղիա։

Կը ծախուի ամեն Կեդծաժամավաճառներէն, Նոր շահոտ Խաղավաճառներէն, և Անգղիական Դեղավաճառներէն։

Կ. Պոլիս Ս. Քանդիլ.ք եղբարց քով, Ֆարմասի Պրիթանիք Բերա Մեծ փողոց և Լամբին Քարլէ Ենսըյի քով, Անգղիական մթերանոց, Նիւ բաէք Պոնսըրըմ Գալաթիա,